

**O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR
TADQIQOTLAR-Jurnali
1-son. 3-qism. Noyabr-2025**

Ibrohim Mo'minovning Falsafiy Tizimi: O'zbek Falsafasining Yangi Fazasi

Yadgarov Begzod
Tadqiqotchi

Annotatsiya: Mazkur maqola Ibrohim Mo'minovning falsafiy tizimining o'zbek falsafasi rivojidadagi o'rni va ta'sirini o'rganadi. Mo'minovning ilmiy va falsafiy qarashlari, uning o'zbek tafakkuriga kiritgan yangiliklari, yangi yondoshuvlar va metodologiyalari, o'zbek falsafasining yangi fazasiga olib kelgan eng muhim g'oyalari tahlil qilinadi. Maqolada, Mo'minovning falsafiy tizimining o'ziga xos jihatlari va uning jamiyatdagi ijtimoiy, siyosiy va madaniy o'zgarishlar bilan bog'liqligi haqida keng fikrlar bildiriladi.

Kalit so'zlar: Ibrohim Mo'minov, falsafiy tizim, o'zbek falsafasi, ilmiy qarashlar, metodologiya, tafakkur, ijtimoiy o'zgarishlar, yangi faza.

Kirish

Ibrohim Mo'minov — o'zbek falsafasining yirik vakillaridan biri bo'lib, uning ilmiy merosi o'zbek tafakkurining rivojlanishida katta ta'sir ko'rsatdi. U o'zining ilmiy faoliyatida o'zbek xalqining tarixiy, madaniy va ijtimoiy hayotini falsafiy nuqtai nazardan tahlil qilib, yangi ilmiy-paradigmatik yondoshuvlarni ishlab chiqdi. Mo'minovning falsafiy tizimi o'zbek tafakkurining yangi fazasiga qadam qo'yilishida muhim rol o'ynadi. Uning falsafiy yondoshuvlari ijtimoiy, siyosiy va madaniy jihatdan zamonaviy jamiyatning taraqqiyotini ta'minlashga qaratilgan edi. Maqolada Mo'minovning falsafiy tizimining asosiy tamoyillari, metodologik yondoshuvlar va o'zbek falsafasining yangi fazasidagi o'rni tahlil qilinadi Ibrohim Mo'minovning falsafiy tizimi, uning ilmiy izlanishlarida o'zgacha metodologiya va qarashlarga asoslangan. U nafaqat o'zbek xalqining tarixiy, madaniy va falsafiy an'alarini qayta tiklashni, balki ularni zamonaviy ilm-fan bilan uyg'unlashtirishni maqsad qilgan. Mo'minovning falsafiy tizimida quyidagi asosiy tamoyillar alohida o'rin tutadi:

Inson va jamiyat o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik: Mo'minovning fikricha, jamiyatning rivojlanishi faqatgina ijtimoiy va iqtisodiy omillarga bog'liq emas, balki individning o'zgarishi va uning jamiyatdagi o'rni bilan ham chambarchas bog'liqdir. Uning falsafiy tizimi insoniyatning jamiyatdagi roli va mas'uliyatini chuqur tahlil qilishga qaratilgan. Falsafiy tizimi, g'oyaviy jihatdan idealizmga qarshi, amaliyotga yo'naltirilgan. Uning ilmiy g'oyalari jamiyatning amaliy muammolarini hal etishga, uning taraqqiyotini tezlashtirishga qaratilgan edi. U, falsafani nafaqat nazariy bilim sifatida, balki amaliyotga tatbiq etilishi zarur bo'lgan yondoshuv sifatida ko'rgan. **Milliy tafakkur va global g'oyalar uyg'unligi:** Mo'minov o'zbek xalqining tarixiy va madaniy qadriyatlarini zamonaviy ilm-fan bilan uyg'unlashtirishni, milliy tafakkurni

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali 1-son. 3-qism. Noyabr-2025

rivojlantirishni o'z ilmiy faoliyatining asosiy maqsadi sifatida belgilagan. Shu bilan birga, u jahon falsafasining ilg'or g'oyalari o'z jamiyatida qo'llash zaruriyatini ham ta'kidlagan.

ASOSIY QISM

Ibrohim Mo'minovning falsafiy tizimi o'zbek tafakkurining yangi fazasini boshladi. Uning ilmiy qarashlari va metodologik yondoshuvlari o'zbek falsafasini zamonaviy g'oyalar bilan boyitdi, uning yangi bosqichga o'tishiga imkon yaratdi. Mo'minovning ilmiy merosi quyidagi jihatlarda o'zbek falsafasiga yangi faza olib keldi:

- **Falsafiy tafakkurni yangilash:** Mo'minov o'zbek tafakkurini yangilashni o'zining ilmiy faoliyatining bosh maqsadi sifatida belgilagan. U xalqning tarixiy-madaniy an'analari bilan zamonaviy ilmiy g'oyalarni birlashtirib, yangi falsafiy tizim yaratdi. Bu tizim o'zining amaliy natijalariga ko'ra, o'zbek jamiyatining rivojlanishiga xizmat qildi.

- **Innovatsion qarashlar va yondoshuvlar:** Mo'minov o'zbek falsafasiga yangiliklar olib keldi. U, o'zining ilmiy ishlari orqali, an'anaviy falsafiy qarashlarga nisbatan yangi, innovatsion yondoshuvlarni ishlab chiqdi. Bu yondoshuvlar nafaqat o'zbek tafakkurining rivojlanishiga, balki jamiyatdagi ijtimoiy va siyosiy o'zgarishlarni anglashga ham yordam berdi.

- **Metodologik yondoshuvlarning yangilanishi:** Mo'minovning falsafiy tizimi metodologik jihatdan ham o'ziga xos edi. U ijtimoiy va siyosiy tizimlarni tahlil qilishda yangicha metodlarni qo'llagan. Uning metodologiyasi dialektik materializm asosida, ijtimoiy hayotni aniq va tizimli tarzda tushunishga yo'naltirilgan edi.

- **Jamiyatdagi ijtimoiy o'zgarishlar:** Mo'minov o'zbek jamiyatining rivojlanishida ilmiy va falsafiy yondoshuvlarning ahamiyatini ta'kidlagan. Uning ilmiy qarashlari ijtimoiy o'zgarishlarni qo'llab-quvvatlashga, demokratik qadriyatlar va ijtimoiy adolatni ta'minlashga yordam berdi.

Ibrohim Mo'minovning falsafiy tizimi o'zbek jamiyatining ijtimoiy, siyosiy va madaniy tizimlarida sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Uning ilmiy g'oyalari va metodologik qarashlari:

- **Demokratik qadriyatlarni rivojlantirish:** Mo'minov jamiyatda erkin fikr va ijtimoiy adolatni ta'minlashni o'zining ilmiy faoliyatining asosiy maqsadi sifatida belgilagan. U o'zining qarashlari orqali demokratik qadriyatlarning rivojlanishiga hissa qo'shdi.

- **Ilmiy va madaniy taraqqiyot:** Mo'minovning falsafiy tizimi o'zbek jamiyatining ilmiy va madaniy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatdi. Uning ilmiy

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali 1-son. 3-qism. Noyabr-2025

ishlari, milliy tafakkurni zamonaviy ilm-fan bilan uyg'unlashtirishga imkon yaratdi.

XULOSA

Ibrohim Mo'minovning falsafiy tizimi o'zbek tafakkurining yangi fazasiga olib keldi. Uning ilmiy merosi o'zbek jamiyatining ijtimoiy, siyosiy va madaniy rivojlanishida muhim rol o'ynadi. Mo'minovning falsafiy yondoshuvlarining markazida inson va jamiyat o'rtasidagi o'zaro aloqalarni tushunish, ularning o'zgarishini va taraqqiyotini izchil va mukammal tarzda talqin qilish yotadi. Uning ilmiy ishlari o'zbek falsafasini yangilashga, zamonaviy ilm-fan bilan uyg'unlashtirishga va jamiyatda yangi g'oyalar va qadriyatlarni shakllantirishga xizmat qilgan. Mo'minovning metodologik yondoshuvlarining ahamiyati shundaki, ular nafaqat o'zbek falsafasini, balki butun Markaziy Osiyo mintaqasidagi ilmiy tafakkurda yangi istiqbollarni ochdi. U jamiyatni tahlil qilishda an'anaviy g'oyaviy va siyosiy qarashlarga qarshi turib, zamonaviy metodlarni joriy etishga intildi. Bu esa o'zbek ijtimoiy fikrining rivojlanishiga xizmat qildi va u o'z vaqtida amalga oshirish zarur bo'lgan ijtimoiy islohotlarning g'oyaviy asoslarini yaratdi. Ibrohim Mo'minov o'zining falsafiy tizimi orqali o'zbek tafakkurini yangi bosqichga olib chiqdi. U o'z ilmiy g'oyalari bilan jamiyatda taraqqiyotga olib keladigan yangi qarashlar va metodologiyalarni kiritdi. Uning ilmiy merosi, ayniqsa, hozirgi kunda O'zbekistonda olib borilayotgan ijtimoiy va siyosiy islohotlar, ta'lim va ilm-fan sohalaridagi yangiliklar bilan hamohangdir. Mo'minovning falsafiy qarashlari o'zbek jamiyatining hozirgi rivojlanish jarayonlariga katta ta'sir ko'rsatmoqda va uning ilmiy ishlari hali ham o'zining dolzarbligini saqlab qolmoqda.

Mo'minovning ilmiy merosi nafaqat o'zbek falsafasining tarixida, balki dunyo miqyosida ham muhim ahamiyatga ega bo'ldi. U jamiyatni rivojlantirishda, yangi fikrlar va yondoshuvlarni qo'llashda qanday yondoshuvlarni afzal ko'rish kerakligini ko'rsatdi. Bu yondoshuvlar nafaqat ilm-fan sohasida, balki jamiyatdagi ijtimoiy-siyosiy jarayonlarga ham o'z ta'sirini ko'rsatadi.

Ibrohim Mo'minovning ilmiy va falsafiy yondoshuvlari o'zbek ijtimoiy fikrini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Uning g'oyalari va qarashlari hozirgi kunda ham o'zining dolzarbligini saqlab qolgan bo'lib, o'zbek jamiyatining zamonaviy ehtiyojlariga mos ravishda rivojlanmoqda.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Mo'minov, I. (2005). *O'zbek falsafasining tarixiy rivojlanishi va uning zamonaviy talqini*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi.

**O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR
TADQIQOTLAR-Jurnali
1-son. 3-qism. Noyabr-2025**

2. Jalolov, B. (2010). *Ibrohim Mo'minov va o'zbek falsafasining rivojlanishidagi o'rni*. Toshkent: O'zbekistonda ilm-fan va ta'lim.
3. Xayitov, T. (2013). *O'zbek tafakkuri va uning zamonaviy rivojlanish jarayoni*. Falsafa va ijtimoiy fanlar jurnali, 8(4), 29-35.
4. Sodiqov, M. (2016). *Ibrohim Mo'minov va uning ilmiy merosi*. O'zbek falsafasi ilmiy jurnali, 21(6), 50-57.
5. G'ulomov, A. (2011). *O'zbek tafakkurining tarixiy yuksalishi: Ibrohim Mo'minov va uning falsafiy qarashlari*. Tafakkur jurnali, 13(2), 24-31.
6. Tursunov, K. (2014). *Ibrohim Mo'minov va uning ilmiy-metodologik yondoshuvlari*. Ilm-fan va jamiyat jurnali, 5(7), 67-72.
7. Rahmatov, R. (2015). *Ibrohim Mo'minovning falsafiy yondoshuvlarining o'zbek tafakkuridagi o'rni*. O'zbekiston ijtimoiy fikri ilmiy jurnali, 9(8), 52-58.